

وعده‌هایی که نباید فراموش شود

حجت‌الاسلام والمصلین حسین ابراهیمی

شاید نزدیک‌ترین حال خیلی از ما با خداوند بزرگ در طول سال در شب‌های قدر باشد، شب‌هایی که خیلی به خداوند نزدیک می‌شویم. بهترین تصویرهای مناجاتی سال در شب‌های قدر ایجاد می‌شوند، جایی که دیدیم سیل جمعیت مردم در مراکز مذهبی مثل حرم امام‌رضا علیه‌السلام جمع می‌شوند و در کنار هم الغوث الغوث می‌گویند و خدای مهربان را صدا می‌زنند. اما نباید این شب‌ها را فراموش کرد و از این حال و اتصال با خدا فاصله گرفت. البته انسان‌های زیادی هستند که هرگاه کارشان گیر می‌کند، به در خانه خدا می‌روند و حتی خالصانه او را صدا می‌زنند، اما وقتی به لطف خدا مشکلشان حل‌ودعایشان مستجاب می‌شود، خداوند را در زندگی خود فراموش می‌کنند.

خدای تعالی در آیات شریفه قرآن درباره این افراد می‌گوید: «فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكَ دَعَاؤُا اللَّهِ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَنَّوْا فُسُوقَ يَٰعْلَمُونَ»، «این افراد هنگامی که سوار بر کشتی زندگی، حیانتشان با امواج خطرات به تلاطم می‌افتد، خدا را مخلصانه می‌خوانند و زمانی که خدا آن‌ها را دست‌گیری می‌کند و به ساحل نجات می‌رساند، باز مشرک می‌شوند. تا به نعمت‌هایی که ما به آن‌ها داده‌ایم کفران ورزند و تا مدتی بهره‌مند باشند، اما به‌زودی خواهند دانست.» (سوره مبارک که‌عنکبوت: آیات ۶۵ و ۶۶) چقدر بی‌عرفتی است که شبی او را خالصانه صدا پزینم و از او کمک بخواهیم و با او قرار بگذاریم و شبی دیگر او را فراموش کنیم و از آنچه ناپسند اوست، دوری نکنیم. همه عقل‌های بیدار و فطرت‌های آگاه گواهی می‌دهند که این عالم بدون هیچ دلیل و خالقی و بی‌هدف به وجود نیامده است و حتما مقصد و مقصودی خواهد داشت، همان‌جا که روز حسرت برای بسیاری از انسان‌ها نام گرفته است. روز حسرت برای کسانی که در چند روز این دنیا خدا را فراموش می‌کنند، اما برای عده‌ای که سختی چندروزه دنیا را همراه با اطاعت خداوند عاقلانه و عاشقانه تحمل کرده‌اند و خدا و قرارهایی را که با او داشته‌اند، فراموش نمی‌کنند، آن روز دیگر روز شادی و فرح جاودانی فرا رسیده است.

آنجا که پیامبراسلام صلی‌ا... علیه‌واله و سلم فرمودند: «لِضَائِمٍ فَرَحْتَانِ. حِينَ يُفْطِرُ وَ حِينَ يُلْقِي رِثَةً»، «برای شخص روزه‌دار دو شادی است، یکی هنگامی که افطار می‌کند و دیگری هنگامی که پروردگارش را ملاقات کند.» (کنزالعمال: ج.۸، ص ۴۴۸، حدیث ۲۳۵۹۳) یعنی این ماه رمضان و همه آنچه ما در آن به‌دست آورده‌ایم، می‌تواند باعث شود که هنگام دیدار خداوند روز شادی و خشنودی ما باشد، به‌شرط آنکه همه سعی‌مان را بکنیم که در پیچ و خم دنیا و به‌ویژه در روزهای شادی و دارایی خدا را فراموش نکنیم و رابطه و وظیفه خود را در قبال او از یاد نبریم.

یکی از خصوصیات والای انسان‌های بزرگ بر سر عهد و پیمان بودن آن‌هاست. امیرالمؤمنین علیه‌السلام فرمود: «لَيْسَ مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ شَيْءٌ أَشَدَّ عَلَيْهِ اجْتِمَاعًا مَعَ تَفَرُّقِ أَهْوَانِهِمْ وَ تَشَتُّبِ أَرْأَنِهِمْ مِنْ تَعْظِيمِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ»، «هیچ‌یک از فریضه‌های الهی همانند وفای به‌عهد نیست که مردم با همه خواسته‌های گوناگون و دیدگاه‌های مختلف، بیشتر بر آن اتفاق نظر داشته باشند.» (نهج‌البلاغه: نامه ۵۳، ص ۴۴۲) از خداوند بزرگ می‌خواهیم که به ما کمک کند در پستی‌وبلندی‌های زندگی بتوانیم بر عهد خود با او ثابت‌قدم بمانیم و از آنچه موجب سرافکندگی و حسرت در روز قیامت است، دور بمانیم، ان‌شاءا... .

بردارو بخوان

شرح حدیث اربعمائِه

کتاب حاضر در دو جلد، توضیح و شرح حدیثی از امیرمؤمنان امام‌علی^(ع) است که آن حضرت در مجلسی چهارصد مطلب از مطالب مورد نیاز مسلمانان را که برای اصلاح امور دین و دنیای خود به آن‌ها نیازمندند، به اصحاب آموختند و بیان کردند. فقیهان به مناسبت‌های مختلف و در باب‌های گوناگون به مضامین این حدیث استناد کرده‌اند.

آیت... تحریری با نظر به عمق و جامعیت این حدیث، با انتخابی هوشمندانه آن را مدنظر قرار داده و در شرح آن در این اثر کوشیده است. در میان این چهارصد فراز از حدیث گران‌سنگ، مطالب طبی، فقهی، اعتقادی، اخلاقی و معرفتی وجود دارد و حتی با اشاره به آیات قرآنی، درواقع به‌نوعی گریزهای تفسیر قرآن نیز در آن یافت می‌شود. از این رو، این حدیث شریف می‌تواند در وجوه گوناگون زندگی انسان مؤمن به بهره‌برداری برسد. به نظر می‌رسد این حدیث، ارائه الگویی مناسب برای چگونهِ زیستن و پرداختن به سبک زندگی اسلامی است.

نقطه قوت و تمایز این اثر از دیگر آثار نویسنده و دیگر آثار مشابه در زمینه شرح احادیث اهل‌بیت^(ع)، اتکا و اکتفا به لبّ و جان کلام اهل‌بیت^(ع) بوده است.

آیت... محمدباقر تحریری در تفسیر حدیث چهارصدگانه امیرالمؤمنین^(ع) بیان می‌کند: «تعقل، تذکر و پرهیزکاری حالاتی هستند که در پرتو شنیدن، اهمیت‌دادن و عمل به وصایای الهی شامل حال انسان می‌شوند. این حالات با تداوم در به‌کاربستن در انسان تثبیت می‌شود و او را به کمال حقیقی‌اش می‌رساند. وصایای الهی اول خطاب به انبیا و اولیا صادر شده است. انبیا و اولیای الهی نیز به فراخور حال و مقال، امت‌ها و مردم خویش را مخاطب قرار داده و وصیت‌هایی کرده‌اند که ازجمله این وصایا، سفارش‌های چهارصدگانه امیرالمؤمنین^(ع) به‌ماست که مقداری از آن در کتاب حاضر شرح داده شده است.»

بپرس و بدان

حکم مال پیداشده

من مالی پیدا کرده‌ام و در آن محل، شماره تلفن خودم را گذاشته‌ام و به‌کد پستی که در آن بود، نامه نوشتم، اما جوابی نیامد. آیا می‌توانم از آن استفاده کنم؟

● آیت... العظمی‌خامنه‌ای

در فرض مرقوم، چنانچه از پیداشدن صاحب آن مأیوس باشید و قیمت آن بیش از ۱۲،۶ نخود نقره سکه‌دار باشد، احتیاط واجب آن است که از طرف صاحبش صدقه داده شود.

● آیت... العظمی‌مکارم‌شیرازی

باید برای یافتن صاحبش به مدت یک‌سال تلاش و کوشش کنید. هرگاه از یافتن صاحبش مأیوس شدید، می‌توانید آن را به‌نیت صاحب اصلی به‌فقیری صدقه دهید.

● آیت... مهدی‌هادوی‌تهرانی

برداشتن مالی که در جایی افتاده، مکروه است.

اگر شخص مالی را پیدایا کرد و برداشت، باید تا یک‌سال اعلام کند تا صاحب آن را بیابد و پس از این مدت، می‌تواند آن مال را تملک و از آن استفاده کند، هرچند اگر صاحب مال بعد از این مدت مراجعه و مال خود را مطالبه‌کند، یابنده ضامن است. البته بهتر است پس از یک‌سال اعلام، آن مال را از طرف صاحبش صدقه دهد و اگر صاحب مال مراجعه کرد و رضایت به‌صدقه نداد، خودش مال را به او دهد تا ثواب صدقه از آن وی شود.

اگر پس از یافتن یک مال و اعلام آن برای مدتی، از یافتن صاحب مال ناامید شود، می‌تواند به‌همان حکمی که پس از گذشت یک‌سال بیان شد، عمل کند.

معنای فطر

فطر در لغت به معنای گشودن، شکافته شدن و بازشدن است. مشتقات این واژه مانند انتظار و فطرت در قرآن آمده است. برای همین، خوردن غذا در مغرب شرعی را افطار یعنی بازکردن روزه می‌گویند. اینکه ماه مبارک رمضان به عید فطر ختم می‌شود، برای آن است که برخلاف سی روز صیافت... که دهانمان از خوردن و آشامیدن بسته بود، در این روز مجوز خوردن و آشامیدن وشکستن روزه می‌یابیم، چنان که حتی در این روز، روزه‌داری حرام می‌شود.

دکتر معارف: ماه مبارک رمضان ماه سرنوشت است؛ سرنوشتی که در شب‌های قدر با دعاها رقم می‌خورد. این ماه با عظمت وقتی پایان می‌یابد، از یک سو باید محزون رفتنش باشیم و از دیگر سو خوش حال از اینکه به جایزه بزرگ الهی یعنی آموزش رسیده‌ایم و مقدرات نیکو برای یک سال آینده مان تقدیر شده است. همه این‌ها سبب جشن مسلمانان در پایان رمضان المبارک و در روز عید فطر است.

غایت روزه‌داری‌های رمضان

غایت روزه‌داری رسیدن به تقواست. یعنی روزه به این دلیل بر ما فرض شد که باتقوا شویم و تقوا بر ایمان ملکه شود. چون اگر چنین اتفاقی در سایه یک‌ماه روزه‌داری بیفتد، یازده ماه بعد و تا رمضان آینده بیمه خواهیم شد. به عشق و امید اینکه که روزه ما مورد توجه خدای متعال قرار بگیرد و آثار مستقر در روحمان داشته باشد. باید خوش حال باشیم و عید بگیریم. از این رو، پایان ماه مبارک رمضان وابتدای ماه شوال به‌عنوان عید فطرگرامی داشته می‌شود و از زمان پیامبراکرم^(ص) مرسوم بوده و در روایات اهل بیت^(ع) نیز به آن تصریح شده است.

فلسفه پیوند روزه‌بازکات و نماز عید

قرآن در سوره مبارکه اعلی می‌فرماید: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى* وَ ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى»، «حقاً فلاح و رستگاری یافت آن کسی که تزکیه نفس کرد و به‌ذکر نام خدا به‌نماز و طاعت پرداخت.» این تزکی در لغت به معنای تحصیل پاکی و پاک‌دامنی است، اما در عین حال مفسران قرآن می‌گویند مقصود از آن، زکات فطره است وصلی هم به‌نماز عید اشاره دارد.

ارتباط روزه و رسیدگی به محرومان

بین روزه و اطعام فقیران و محرومان ارتباط وجود دارد. این گونه است که سنت افطاردادن هم مرسوم شده است تا محرومان بهره‌مند شوند. در ماه مبارک رمضان باید به‌فکر افطار مساکین بود. نقطه‌اوج این‌رسیدگی، زکات فطره است تا آن‌ها که توسعه روزی دارند، با دادن زکات فطره از فقیران دست‌گیری کنند. این رسیدگی و دست‌گیری در زکات فطره به اوج می‌رسد. پیامبراکرم^(ص) در دهه پایانی ماه مبارک رمضان حال دیگری را برای خود رقم می‌زدند. سنت ایشان در این دهه، سنت اعتکاف بود و از خانواده مفارقت نسبی داشتند و در مسجد بیتوته می‌کردند تا فرصت بیشتری برای عبادت خدا و راز و نیاز با معبود داشته باشند. خوب است در دهه پایانی این ماه به‌این دعا مداومت داشته باشیم: «اللَّهُمَّ إِنَّ لِمَ تَكُنْ عَفْرَتٌ لَنَا فِيمَا مَضَى مِنْ رَمَضَانَ فَأَعْفِرْ لَنَا فِيمَا بَقِيَ مِنْهُ».

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران در گفت‌و گو با شهرآرا:

عیدی که پازل مهمانی رمضان را تکمیل می‌کند

هیئت علمی دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران و صاحب آثاری از جمله «درآمدی بر تاریخ قرآن» و «پرسش و پاسخ‌هایی در شناخت تاریخ علوم قرآن» گفت وگو کرده ایم که در ادامه مشروح آن تقدیم حضورتان می‌شود:

آمنه‌مستقیمی ا ختم شدن ماه مهمانی خدا با آن همه برکات به عید فطر و جشن گرفتن مؤمنان و مسلمانان در روز موسوم به فطر، فلسفه‌هایی دارد که مانند رمضان المبارک، بندگان را از رحمت بی‌کران خدای متعال بهره‌مند می‌کند. در بررسی این فلسفه‌ها، با دکتتر مجید معارف، عضو

عکس: محمدحسین صولانی | شهرآرا

چرا رمضان به فطر ختم می‌شود؟

عید فطر از اعیاد مهم اسلامی است. به هر روزی عید گفته نمی‌شود. عید باید با واقعه‌ای خوشایند و موفقیت و تحول همراه باشد. روزی عید است که منشأ تحول و برکات باشد، مانند عید نوروز که آغاز فصل بهار است و طبیعت در آن زنده می‌شود و نیز اعیاد مذهبی مانند عید قربان که علامت پایان موفقّت‌آمیز مناسک حج یا لزوی قبولی آن از جانب خدای متعال است. مسلمانان یک ماه باهمه سختی‌ها روزه می‌گیرند؛ سختی‌هایی اعم از نخوردن و نیاشامیدن و حتی روزه‌داری جوارح مانند چشم و گوش و دهان و پرهیز از محرمات. همه این‌ها به امید تحصیل رضای الهی و فرمان برداری از خدای تبارک و تعالی وارمعانی است که به‌همراه می‌آورد. خدای متعال درباره فلسفه روزه‌داری در قرآن می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ»، «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، روزه بر شما مقرر شده است، همان‌گونه که بر کسانی که پیش از شما بودند، مقرر شده بود. باشد که پرهیزکاری کنید.»

بار عام خداوند در شب عید فطر

امام صادق^(ع) در روایتی که مرحوم کلینی در کتاب «کافی» نقل کرده است، می‌فرماید: «خدای تبارک و تعالی هر شب از شب‌های ماه مبارک رمضان عده زیادی را می‌بخشد و از آتش جهنم می‌رهاند، اما چون شب عید فطر فرامی‌رسد، به‌عدد همه آن‌ها که در ماه مبارک رمضان آمرزیده شده‌اند، یک‌جا انسان‌ها را می‌آمرزد.» این یعنی خدا بار عام می‌دهد. به‌عبارت دیگر، رمضان فرصت بخشش بی‌حساب است و به‌شرط آنکه فقط قدری علائم انتباه و خداجویی و ترس در انسان دیده شود، خدا او را می‌آمرزد. ماه مبارک رمضان ماه سرنوشت است؛ سرنوشتی که در شب‌های قدر با دعاها رقم می‌خورد. این ماه با عظمت وقتی پایان می‌یابد، از یک سو باید محزون رفتنش باشیم و از دیگر سو خوش حال از اینکه به جایزه بزرگ الهی یعنی آمرزش رسیده‌ایم و مقدرات نیکو برای یک سال آینده‌مان تقدیر شده است. همه این‌ها سبب جشن مسلمانان در پایان رمضان المبارک و در روز عید فطر است.

اعیاد نماز خاص دارند

در اسلام اعیاد نماز ویژه دارند. عید هفتگی ما جمعه است که نماز ویژه دارد. هدف از این نماز ویژه که با خطبه همراه است، تحقق اجتماع عمومی مسلمانان است. یعنی اسلام به‌عنوان دین اجتماعی، فرصت‌های بسیاری برای جمع‌شدن مسلمانان دور هم ایجاد می‌کند، از نمازهای جماعت شبانه‌روز تا نمازهای جمعه و نمازهای خاص اعیاد مانند عید فطر وعید قربان. پس فلسفه نماز عید، جمع‌شدن مسلمانان دور هم و شنیدن مسائل روز در خطبه‌ها و اطلاع از احوال یکدیگر است.

زکات فطره تابعی از فلسفه روزه است. امام‌رضا^(ع) در حدیثی که شیخ صدوق^(ع) در «علل الشرایع» آورده است، می‌فرماید: «خدای تبارک و تعالی روزه را وضع کرد تا ثروتمندان متوجه احوال فقیران شوند. چون ثروتمند ممکن است در طول این نخوردن و نیاشامیدن متوجه این احوال شود، درحالی که برخی در طول سال حال گرسنگی دارند.» قرآن کریم می‌فرماید: آن‌ها که امکان روزه‌داری ندارند، کفاره‌اش را بدهند و مسکینی را سیر کنند؛ «...وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ».